

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

JAWNE
~~SECRET~~
Egz. Nr. 1

ppłk dypl. mgr Bolesław MORAWSKI

TEMAT ZL-1
PODSTAWOWE PROBLEMY TEORII DOWODZENIA
(Koncepcja)

33697

Bolesław

5
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

94
JAWNE

~~SECRET~~
Egz. Nr. 1

ppłk dypl. mgr Bolesław MORAWSKI

TEMAT ZL-1
PODSTAWOWE PROBLEMY TEORII DOWODZENIA
(Koncepcja)

33697

WARSZAWA

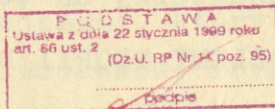
PAŹDZIERNIK

1969

Morawski

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

Przeł. prot. 2657

DRZYTKO
JAWNO

Egz. Nr.

1

ppłk dypl. mgr Bolesław MORAWSKI

TEMAT ZL-1

PODSTAWOWE PROBLEMY TEORII DOWODZENIA

/Koncepcja/

WARSZAWA

PAŹDZIERNIK

1969 r.

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

X 33697

K O N C E P C J A P R A C Y

naukowo-badawczej na temat:

PODSTAWOWE PROBLEMY TEORII DOWODZENIA.

1. Podstawa: pismo Sztabu Generalnego Zarząd I nr Pf.937 z dnia 21.03.1969 r.
2. Cele pracy:
 - 2.1. Ocenic aktualny stan i tendencje rozwojowe teorii dowodzenia w armiach czołowych krajów socjalistycznych i kapitalistycznych.
 - 2.2. Określić zakres, miejsce, rolę i zadania teorii dowodzenia w systemie nauk wojskowych.
 - 2.3. Przedstawić wnioski i postulaty co do rozwoju teorii dowodzenia w Wojsku Polskim.
3. Rozważania wstępne.

Tendencje rozwojowe procesów dowodzenia w warunkach współczesnego pola walki, wysuwają szereg zagadnień mających na celu likwidację /zniwelowanie/ dysproporcji między rozwojem środków walki a rozwojem środków i metod dowodzenia.

"Usprawnić dowodzenie jest pilną, powszechnie znaną koniecznością, jednak zarówno samo dowodzenie, jak i jego usprawnienie nie mogą być działalnością głównie intuicyjną, opierającą się przede wszystkim na subiektywnym "wyczuciu" i ciężko zdobywanych w praktyce "prób i błędów" - doświadczeniach. Powinno ono być oparte na naukowej teorii, co sprzyjać będzie łatwiejszemu osiągnięciu lepszych wyników".^{x/}

Przed dowódcami i sztabami stanęło zadanie naukowo-technicznego kierowania wojskami.

Stale wzrastająca dysproporcja między rozwojem środków walki, a rozwojem środków i metod dowodzenia mocno narusza prawidłowości równowagi i jest zjawiskiem niepożądanym.

Współczesny system dowodzenia powinien charakteryzować się optymalnością i dynamicznością działania. Wymaga to zmian w środkach, metodach i zasadach dowodzenia.

Dlatego uważamy, że obecnie¹ szczególne uprzywilejowanie

x/ płk dr L. Kuleszyński w pracy "Dowodzenie wojskami jako złożony proces informacyjny, jego właściwości i efektywność w świetle wymagań współczesnego pola walki."

w rozwoju nauki wojennej winien znaleźć problem badań nad środkami i metodami dowodzenia.

Działem nauki wojennej, który zajmuje się systematycznym doskonaleniem procesów, form i metod dowodzenia oraz wykorzystaniem w tym procesie nowoczesnych osiągnięć naukowych i technicznych jest *def.* t e o r i a d o w o d z e n i a ^{x/}. Wobec tego możemy stwierdzić, że stanowi ona naukową podstawę obejmującą zbiór prawidłowości i dyrektyw dotyczących procesów dowodzenia. ✓

Należy jednak podkreślić, że teoria dowodzenia nie została jeszcze gruntownie i szczegółowo opracowana. Istniejące prace w większości zajmują się określonymi wycinkami teorii dowodzenia. Mimo ich niewątpliwych wartości nie stanowią jednak jednolitej całości tego olbrzymiego problemu. Ponadto napisane prace zajmujące się problemami teorii dowodzenia są tylko wyrazem poglądów poszczególnych autorów. //

Dotychczas nie ma jednolitości pojęć co do określenia przedmiotu teorii dowodzenia. Wynika to przede wszystkim z tego, że obiekt jej zainteresowań, którym są siły zbrojne, stale i dynamicznie się rozwija, wyprzedzając niestety teoretyczne opracowania w tym zakresie.

Nie trzeba wyjaśniać, że usystematyzowane, ujednolicone pojęcia i terminy teorii dowodzenia, jednakowo rozumiane przez ogół żołnierzy sił zbrojnych, mają kapitalne znaczenie w procesach dowodzenia wojskami. //

Konieczne jest więc ujednolicenie i uporządkowanie szeregu pojęć z tej dziedziny w oparciu o współczesną naukę, w tym szczególnie oparcie się o metody cybernetyczne, celem rozszerzenia i pogłębienia naukowych podstaw niezbędnych do badań nad zasadami sztuki wojennej traktującymi o dowodzeniu.

Opracowana w ten sposób teoria dowodzenia wyrastałaby z aktualnej doktryny wojennej i korzystałaby z nowych metod badawczych.

Zakres zainteresowań teorii dowodzenia wynika z samej istoty jej przedmiotu oraz zadań jakie ma do spełnienia. //

x/ Próba definicji.

Studia z zakresu teorii dowodzenia pozwoliłyby problematykę dowodzenia i jego rozwoju oprzeć na solidnej, naukowej bazie teoretycznej.

Badając przedmiot teorii dowodzenia musi się go rozpatrywać w dwóch aspektach, a więc: dowodzenie jako praktyczny proces szczególnego kierowania oraz dowodzenie jako teoria - dyscyplina nauki wojennej.

"Metodologia prowadzonych badań nad usprawnieniem systemów dowodzenia powinna mieć jak gdyby podwójne podporządkowanie. Z jednej strony należy ją wyraźnie ukierunkować na rozwiązanie konkretnego problemu, z drugiej zaś musi mieścić się w usystematyzowanej jakościowej i ilościowej teorii dowodzenia.^{x/}

Jakościowa teoria dowodzenia formalnie uporządkowana i naukowo poprawna, pozwala teoretykom na zachowanie logicznego porządku badań, a dydaktykom na logiczny porządek nauczania.

Ilościowa teoria dowodzenia jest najczęściej potrzebna praktykom, ponieważ oni tylko wiedzą co i jak policzyć, ażeby dany problem optymalnie rozwiązać.

Przy opracowaniu naukowych podstaw teorii dowodzenia winny być również wypracowane ^{najlepsze} metody badań teoretycznych oraz pracy praktycznej w procesach dowodzenia. Np. w celu wykrycia zależności i związków zachodzących między poszczególnymi elementami dowodzenia w jego systemie można stosować metody modelowania, czyli tworzenia sztucznej rzeczywistości. W tym wypadku możemy między innymi skorzystać z metod proponowanych przez płk dr A. Runiewicza, który w pracy "Teoria organizacji sił zbrojnych" pisze:

"..... celowe jest posługiwanie się najodpowiedniejszymi metodami modelowania. Należą do nich:

- "modelowanie myślowe";
- "modelowanie oparte na kodzie myślowym";

x/ Gen. Z. Bobecki "Przygotowanie automatowych układów dowodzenia".

- "modelowanie graficzne";
- "modelowanie cybernetyczne";
- "modelowanie matematyczne";
- "modelowanie naturalne";
- "metoda bilansowa";
- "metody empiryczne".

Wymienione metody w praktycznym zastosowaniu najczęściej ^{nie} występują oddzielnie, ale w ścisłej z sobą łączności. Zapewnia to ich wzajemne uzupełnianie się i prowadzi do osiągnięcia lepszych rezultatów.

Reasumując możemy stwierdzić, że zadania teorii dowodzenia polegają przede wszystkim na tworzeniu naukowych podstaw do studiów i badań nad całokształtem rozwoju nauki wojennej w części traktującej o dowodzeniu wojskami.

Przykładowa tematyka teorii dowodzenia może obejmować następujące problemy:

4. PODSTAWOWA PROBLEMATYKA TEORII DOWODZENIA

/propozycja układu/

4.1. TEORIA DOWODZENIA JEJ PRZEDMIOT I METODY

Rozwój teorii dowodzenia w literaturze wojskowej
- rys historyczny.

- 4.1.1. Podstawowe pojęcia z zakresu teorii dowodzenia.
- 4.1.2. Miejsce, rola i zadania teorii dowodzenia w systemie nauk wojskowych.
- 4.1.3. Przedmiot teorii dowodzenia i metody badawcze.
- 4.1.4. Zasadnicze czynniki wpływające na rozwój działów teorii dowodzenia.
- 4.1.5. Podział oraz zakres poszczególnych części teorii dowodzenia.
- 4.1.6. Kierunki rozwojowe teorii dowodzenia

4.2. WSPÓLZALEŻNOŚĆ TEORII DOWODZENIA OD INNYCH DYSCYPLIN WIEDZY

4.2.1. Współzależność teorii dowodzenia od rozwoju sztuki wojennej.

4.2.2. Wpływ organizacji sił zbrojnych na teorię dowodzenia.

4.2.3. Współzależność teorii dowodzenia od rozwoju technicznych dyscyplin wojskowych /w tym szczególnie od mechanizacji i automatyzacji/.

4.2.4. Wpływ cybernetyki, logiki, prakseologii /w tym szczególnie naukowej organizacji pracy/ na rozwój teorii dowodzenia.

✓ 4.2.5. Czynniki psychologii i socjologii w teorii dowodzenia.

4.2.6. Wykorzystanie matematycznych modeli w teorii dowodzenia.

4.3. PODSTAWOWE POJECIA I ZASADY DOWODZENIA

4.3.1. Istota i właściwości dowodzenia.

4.3.2. Dowodzenie w systemie nauki wojennej.

4.3.3. Struktura procesu dowodzenia.

4.3.4. Dowodzenie jako szczególny przypadek kierowania.

4.3.5. Wymagania stawiane współczesnemu dowodzeniu.

4.3.6. Czynniki warunkujące rozwój dowodzenia.

4.3.7. Tendencje rozwojowe dowodzenia.

4.4. FUNKCJE DOWODZENIA

✓ 4.4.1. Decydowanie jako akt świadomego wyboru.

4.4.2. Planowanie jako funkcja wykonawcza zamierzeń dowódcy.

4.4.3. Organizacja jako wynik decyzji i planowania.

4.4.4. Pobudzanie do działań.

4.4.5. Kontrolowanie.

4.5. TEORIA PODEJMOWANIA DECYZJI

4.5.1. Istota decyzji.

4.5.2. Struktura procesu decyzyjnego.

4.5.3. Rodzaje decyzji i ich właściwości.

4.5.4. Organizacja prac nad podjęciem decyzji.

4.5.5. Metody optymalizacji decyzji.

4.6. ORGANA I SYSTEMY DOWODZENIA

4.6.1. Organa dowodzenia i zasady ich tworzenia.

4.6.2. Podstawowe pojęcia systemu dowodzenia.

4.6.3. Elementy systemu dowodzenia i ich organizacja w systemie.

4.6.4. Wpływ struktur organizacyjnych dowództw i innych organów dowodzenia na systemy dowodzenia.

4.6.5. Stopień efektywności jako miernik wartości systemu dowodzenia.

4.6.6. Badania efektywności dowodzenia.

4.7. REALIZACJA PROCESÓW DOWODZENIA

4.7.1. Wpływ naukowej organizacji pracy na doskonalenie form, metod i zasad pracy dowództwa.

4.7.2. Organizacja i działanie punktów dowodzenia.

4.7.3. Optymalizacja procesów dowodzenia.

4.8. TEORIA INFORMACJI W PROCESACH DOWODZENIA.

4.8.1. Pojęcia informacji /zbiory, wartość, nośniki itp./

- 4.8.2. Rola informacji w procesie dowodzenia.
- 4.8.3. Role ^{dzaje} informacji wykorzystywanych w wojsku.
- 4.8.4. Zbieranie, opracowywanie i przechowywanie informacji.
- 4.8.5. Przekazywanie informacji /sposoby, metody/.
- 4.8.6. Układy informacyjne oraz obieg informacji w procesie dowodzenia.

4.9. PRACA PARTYJNO-POLITYCZNA JAKO NIEZBEDNY WARUNEK W REALIZACJI NOWYCH, POSTEPOWYCH FORM I METOD DOWODZENIA

4.10. TEORIA I PRAKTYKA DOWODZENIA NASZYCH POTENCJALNYCH PRZECIWNIKÓW

- 4.10.1. Środki usprawniające procesy dowodzenia.
- 4.10.2. Zasady i metody dowodzenia.
- 4.10.3. Systemy dowodzenia.
- 4.10.4. Struktury organizacyjne dowództw i punktów dowodzenia oraz ich działalność.
- 4.10.5. Tendencje rozwojowe.

5. ZARYS KIERUNKÓW PRAC BADAWCZYCH

5.1. OGÓLNY ZARYS ZADAŃ NAD JAKOŚCIOWYM ULEPSZANIEM DOWODZENIA

- 5.1.1. Zakres zadań, które należy rozwiązać w pierwszym etapie.
- 5.1.2. Zadania perspektywiczne.

5.2. WYTYCZENIE KIERUNKÓW PRAC NAUKOWYCH NAD OSIAGANIEM NOWEJ JAKOŚCI DOWODZENIA

5.3. ZAKRES I FORMA WSPÓŁPRACY I WYMIANY DOŚWIADCZEŃ
POMIEDZY ARMIAМИ PAŃSTW UKŁADU WARSZAWSKIEGO.

5.4. ZAKRES I FORMA WSPÓŁPRACY Z UCZELNIAMI I CYWILNYMI
PLACÓWKAMI NAUKOWYMI W POLSCE.

6. RAMOWY PLAN PRACY.

6.1. W proponowanej problematyce chcemy rozważać problem dowodzenia, jako szczególny rodzaj kierowania. Szczególny dlatego, że dotyczący sił zbrojnych, czyli zespołów zorganizowanych i uzbrojonych. Ponadto odbywający się w warunkach wojskowej dyscypliny, a także w obliczu zjawisk pola walki, zjawisk wywołujących najwyższe napięcie psychicznych i fizycznych sił ludzkich.

Dlatego też w warunkach współczesnych, przy dużej technizacji wojsk, dowodzenie staje się jeszcze bardziej skomplikowanym rodzajem działalności, wymagającym od dowódcy rzetelnej wiedzy, wielu rzadkich zalet umysłu i charakteru.

Całokształtem problematyki dowodzenia, jako procesu sterowania i regulowania w szczególnych warunkach, wewnątrz wojskowego dynamicznego systemu, winna zajmować się teoria dowodzenia oparta o najnowsze zdobycze naukowo-techniczne.

Proponowana problematyka teorii dowodzenia stanowi jakąś próbę wstępnego ujęcia tak szerokiego tematu. Chodzi nam przede wszystkim o podanie wstępnej koncepcji, która by stanowiła podstawę do dyskusji nad tym tematem. Teoria dowodzenia jest bardzo szerokim pojęciem, w naszych zaś propozycjach próbowaliśmy przedstawić podstawowe problemy omawianego tematu. Należy bowiem przypomnieć, że nie wszystkie problemy wchodzące w zakres jej tematyki zostały zbadane i opracowane, zaś teoria dowodzenia jako oddzielny dział nauki wojennej czeka na swoje opracowanie.

Sztuka wojenna ciągle się rozwija, nie-przerwanie więc powinna rozwijać się i wzbogacać teoria dowodzenia jako jej naukowa dyscyplina.

6.2. Proponujemy, by na naradzie w dniu 25.10.1969 r. zainteresowani oficerowie wyrazili swoje poglądy na podane propozycje dotyczące podstawowej problematyki teorii dowodzenia.

6.2.1. Czy podana problematyka jest do przyjęcia, jeśli tak:

- czy proponowany układ jest prawidłowy; ewentualne propozycje co do jego zmiany;
- czy wszystkie zagadnienia zostały w proponowanym aspekcie ujęte;
- jakie punkty należałoby dopisać, oraz które zagadnienia rozszerzyć.

6.2.2. Jak obszerna winna być proponowana praca.

Czy praca winna poruszać tylko problemy w formie rozbudowanych tez i zasadniczych wniosków, poddając ocenie stan prac w tym zakresie na dzień dzisiejszy w armiach ozolowanych panstw.

Ewentualnie proponować kierunki prac ustalające zasadniczą problematykę teorii dowodzenia oraz odpowiednich wykonawców z ogólnymi terminami ich wykonania.

6.2.3. Należałoby rozpatrzyć również taką ewentualność aby w temacie teoria dowodzenia opracować szczegółowo tylko jeden problem /rozdział/, a pozostałe zasygnalizować, pozostawiając sprawę opracowania pozostałej problematyki przez odpowiednich wykonawców, w gestii Zarządu I Sztabu Generalnego.

7. SPRAWY ORGANIZACYJNE

7.1. Po zatwierdzeniu podanej koncepcji pracy na temat:

"Podstawowe problemy teorii dowodzenia", proponujemy powołać zespół oficerów, którym powierzyć odpowiednią problematykę do opracowania.

7.1.1. Zespół ten winien - po uwzględnieniu uwag podanych przez oficerów na posiedzeniu w dniu 25.10.69 r. w swojej pracy:

- określić zakres problematyki teorii dowodzenia;
- określić miejsce, rolę i zadania teorii dowodzenia w systemie nauk wojskowych;
- określić problemy i zagadnienia wymagające najpilniejszego rozwiązania i opracowania;
- wskazać jakie instytucje /uczelnie/ wojskowe oraz cywilne winny wziąć udział w opracowaniu;
- przedstawić wnioski i propozycje w sprawie nauczania teorii dowodzenia.

7.2. Poszczególne etapy pracy, po ich zakończeniu omawiać na specjalnych seminariach naukowych organizowanych przez Oddział Naukowy ASG.

7.3. Całość pracy po jej zakończeniu omówić na posiedzeniu Rady Naukowej ASG, a następnie po dokonaniu ewentualnych poprawek, przekazać wraz z opinią Zarządowi I Sztabu Generalnego do końca roku 1970.

Opracował pod kierownictwem naukowym płk.dr. A. Cierpickiego

ppłk dypl.mgr Bolesław Morawski

Literatura:

1. Zbiór Prac Akademii nr 1/36 ASG marzec 1967 r.
2. A. Aponowicz - "Dowodzenie" wyd. MON, Warszawa 1961 r.
3. Gen.bryg. Z. Dobecki - "Przygotowanie układów kierowania na szczeblach taktycznych z możliwością automatowego zobrazowania danych". ASG-1968 r.
4. Płk dr L. Kuleszyński - "Dowodzenie wojskami jako złożony proces informacyjny, jego właściwości i efektywność w świetle wymagań współczesnego pola walki". ASG-1965 r.
5. Płk dr A. Runiewicz - "Teoria organizacji sił zbrojnych" Myśl Wojskowa nr 2/1968 r.
6. W. Sadowski - "Teoria podejmowania decyzji" PWG Warszawa 1960.

Wydrukowano w 12 egz.

Egz. Nr 1-2 - Zarząd I Sztab Gen.

Egz. Nr 3-12 - Bibl.Szkol.

Wyk. ppłk Morawski

Druk M.S. Nr ks. pf 2483/2990/WW Kor. A.J.

